

УДК 330.565 (477)

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА**Татарченко О.М.****THE FORMATION OF INTER-REGIONAL COLLABORATION DEVELOPMENT MODEL****Tatarchenko E.N.**

В статті міжрегіональне співробітництво розглядається як один з пріоритетних напрямів регіонального розвитку. Досліджено сутність процесу міжрегіонального співробітництва. Особливу увагу приділено стадіям і етапам побудови і розвитку міжрегіональних відносин, складовим в сукупності життєвого циклу взаємодії. Для вдосконалення партнерства регіонів запропоновано модель послідовного і поетапного розвитку міжрегіонального співробітництва. В основу запропонованої моделі покладено стадії життєвого циклу міжрегіонального співробітництва. Як основні етапи розвитку міжрегіонального співробітництва визначено оцінку потреб конкретного регіону, збір необхідної інформації про регіоні-потенційні партнери, створення проекту міжрегіонального співробітництва, організацію інституційних структур, регулюючих міжрегіональне співробітництво у вибраних сферах, реалізацію програми і підведення результатів міжрегіонального співробітництва. Запропонована модель направлена на мінімізацію нескоординованості діяльності регіонів і створення бази для подальшого моделювання міжрегіонального співробітництва. Обґрунтовано необхідність розробки цілісної системи управління і координації співпраці всіх суб'єктів процесу міжрегіонального співробітництва. Визначено, що розробка моделі міжрегіонального співробітництва здійснюється виходячи із специфіки даного регіонального господарства.

Ключові слова: міжрегіональне співробітництво, регіон, модель, етапи, розвиток, система, регіональна політика.

Постановка проблеми. Сьогодні міжрегіональне співробітництво розглядається як один з пріоритетних напрямів регіонального розвитку, знаходячись у сфері особливих інтересів державних органів влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти розвитку міжрегіонального співробітництва знайшли широке віддзеркалення в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних учених, таких як О.В. Альошин, О.Л. Андрєєва, С.О. Біла, Є.С. Волинець, Д.Р.Гатаулліна, І.М. Годя, Я.А. Жаліло, В.І. Жук, Є.Б. Кіш, Г.Б. Клейнер, А.Е. Колодіна, М.О.Кушнір, Є.В.Майборода, Р.С. Мірзоев, О.В. Ратнер.

Невирішені частини проблеми. Проте низька ефективність міжрегіонального співробітництва регіонів України свідчить про недостатній рівень розробок в цій області та потребує подальшого дослідження. На цій підставі метою статті є обґрунтування моделі розвитку міжрегіонального співробітництва з визначенням основних етапів її формування.

Основні результати дослідження. Для активізації міжрегіонального співробітництва потрібно розробити і реалізувати комплекс заходів з урахуванням розширення кола учасників і оптимізації витрачання фінансових коштів, новітніх інформаційних технологій. Існує необхідність в цілісній системі управління і координації співпраці всіх суб'єктів процесу міжрегіонального співробітництва, стимулювання господарюючих суб'єктів в такому співробітництві шляхом надання ним економічних пільг і преференцій, пропаганди взаємовигідності і важливості міжрегіональних зв'язків в справі підвищення рівня життя населення.

Інтенсивність міжрегіональних процесів двосторонньої інтеграції все ще має слабку форму виразу, що вимагає застосування заходів по актуалізації різних варіантів співробітництва. З погляду необхідності реформування державного управління міжрегіональним співробітництвом слід виділяти пріоритетні напрями. В першу чергу це стосується виділення стратегічних партнерів в здійсненні довгострокових взаємовигідних міжрегіональних зв'язків.

Враховуючи, що інтегратором в будь-якій економічній системі завжди виступають потреби і інтереси, можна зробити висновок: процес міжрегіональної взаємодії завжди обумовлений існуванням цілої системи потреб і інтересів його суб'єктів. Як суб'єкти міжрегіонального співробітництва розглядаються: держава, регіони, бізнес (фірми), домогосподарства.

Інтереси фірм (бізнесу) виражаються підприємствами, інтереси регіонів – регіональними адміністраціями, держава виступає виразником інтересів всіх економічних агентів країни, а інтереси домого-

сподарств транслюються на рівень владних структур держави за допомогою інститутів цивільного суспільства. Переговорна сила кожною з чотирьох сторін не однакова.

Проведення регіональною адміністрацією значущої політики в області регулювання міжрегіонального співробітництва вимагає закріплення відповідних повноважень і фінансових джерел, чого насправді немає. Тому навіть при існуванні певної позиції регіонів в області створення міжрегіональних економічних майданчиків їх дії здійснюються не по лінії державних інститутів, а за допомогою інститутів цивільного суспільства. Вищі керівники виконавчої і законодавчої влади регіонів вимушені об'єднатися в асоціації для захисту і лобювання інтересів своїх економічних агентів. Часто міжрегіональне співробітництво засновано на особистих зв'язках і контактах представників регіональної влади. Зі всього сказаного виходить, що потенційні можливості регіональних адміністрацій в регулюванні міжрегіональних кооперативних взаємодій достатньо обмежені.

Позиції підприємців в реалізації інтересів бізнесу набагато сильніше, інтереси підприємців підкріплені можливістю фінансування інтеграційних проектів, сприяючих виживанню їх бізнесу в умовах конкуренції. Навіть за відсутності державної підтримки, часто при могутній протидії регіональних влад процесу включення місцевих підприємств в міжрегіональні ФПГ і холдинги крупний капітал проникає в регіони. Результатом такого проникнення є створення трансрегіональних вертикально і горизонтально інтегрованих бізнес-структур [1].

В партнерстві одна із сторін, так або інакше, має пряму можливість використовувати те, що у іншого партнера відсутнє в принципі. Проте, регіони, отримуючи з партнерства власну вигоду, переслідуючи особисті інтереси, прагнуть максимально ефективно використовувати можливості один одного, для чого і об'єднуються в ім'я загальних цілей [2]. Створення умов для перетворення чинника партнерства на реальні переваги дозволяє регіонам-учасникам отримати імпульс для свого подальшого розвитку. Міжрегіональне співробітництво має синергетичний ефект за рахунок об'єднання ресурсних потенціалів і організаційних можливостей регіонів.

В основу міжрегіонального співробітництва покладені потенційні переваги, що обумовлені спільними технологіями, аналогічними видами застосування відповідних ресурсів, взаємозв'язком та взаємодоповненістю.

В сучасних умовах великого значення набуває пошук моделі взаємовигідного міжрегіонального співробітництва, здатної зробити істотний вплив на успішність реформування регіональної економіки і внутрішніх трансформацій в регіонах - партнерах.

Враховуючи, що у широкому сенсі співробітництво є спільною діяльністю, участю в якій-небудь

загальній справі, основою міжрегіонального співробітництва є створення міжрегіональних зв'язків і договірних відносин, сприяючих вирішенню спільних проблем.

Для розвитку партнерських відносин в системі міжрегіонального співробітництва особливу увагу доцільно приділити процесу, стадіям і етапам побудови і розвитку міжрегіональних відносин, складовим в сукупності життєвого циклу взаємодії [3]. Багато в чому це обумовлено тим, що на різних стадіях життєвого циклу міжрегіонального співробітництва цілі, інструменти і характеристики співпраці істотно відрізняються. Крім того, використання концепції життєвого циклу міжрегіонального співробітництва дозволяє надалі використовувати показники, що характеризують протікання кожної стадії, при створенні системи моніторингу і оцінки ефективності міжрегіонального співробітництва і враховувати їх при розробці рекомендацій по використанню різних моделей міжрегіонального співробітництва в сполученні із стадією його життєвого циклу. Наявність стадії завершення в життєвому циклі міжрегіонального співробітництва визначається вибраною формою взаємодії, цілями і результатами партнерських відносин. При цьому завершення не обов'язково повинне бути пов'язане з орієнтацією на успішне рішення конкретних короткострокових завдань або негативні результати. Перехід на новий рівень відносин, залучення до нових партнерських схем і технологій, підключення до взаємодії нових учасників може сприяти виникненню нової кривої життєвого циклу міжрегіонального співробітництва і, відповідно, завершенню попередніх відносин [2].

Виходячи з вищесказаного, найбільш обґрунтованим представляється виділення таких стадій життєвого циклу міжрегіонального співробітництва (ЖЦМС) як:

пошук партнерів для взаємодії і визначення взаємовигідних організаційних форм міжрегіонального співробітництва;

встановлення і налагодження міжрегіонального співробітництва;

розвиток і підтримка міжрегіонального співробітництва;

вихід регіону на якісно новий рівень міжрегіонального співробітництва (рис. 1).

Для вдосконалення партнерства регіонів пропонується модель послідовного і постадійного розвитку міжрегіонального співробітництва, яка включає певні етапи:

1-й етап - оцінка потреб – передбачає, що основою формування програм міжрегіонального співробітництва на рівні регіону повинне стати дослідження потреб населення конкретного регіону і можливостей їх задоволення за рахунок власних ресурсів і інфраструктури, можливостей внутрішнього міжрегіонального обміну ресурсами і результатами праці, включаючи культуру, знання і товари інтеле-

ктуального і промислового виробництва. Аналіз ринкових можливостей регіону повинен виявити неза-

доволені або не повністю задоволені потреби і ринкові ніші міжрегіонального співробітництва.

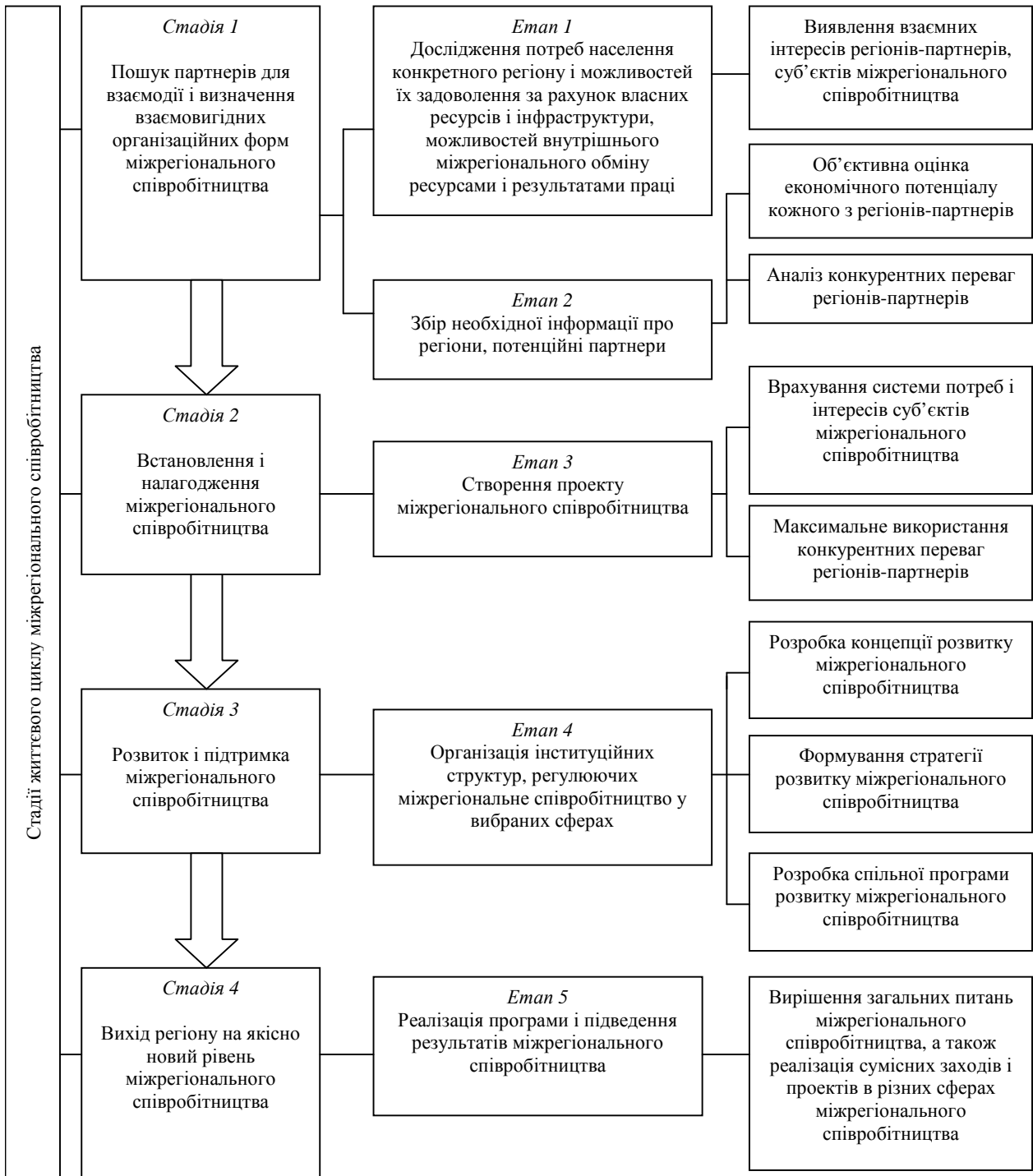

Рис. 1. Модель послідовного і постадійного розвитку міжрегіонального співробітництва

2-й етап — збір необхідної інформації про регіони, потенційні партнери. На даному етапі здійснюється підбір і обмін інформацією між регіонами, що мають наміри про співробітництво. Слід об'єктивно оцінити економічний потенціал кожного з регіонів і виявити їх взаємні інтереси (інтереси розташованих у них суб'єктів міжрегіонального співробітництва). Від ступеня використання елементів економічного потенціалу регіону залежать як масштаби розвитку співробітництва, так і рівень конкурентоспроможності кожного з регіонів-партнерів. Доцільно проведення аналізу конкурентних переваг регіонів-партнерів з метою їх подальшого максимального використання. Модель міжрегіонального співробітництва повинна будуватися на основі врахування системи потреб і інтересів суб'єктів міжрегіонального співробітництва.

3-й етап — створення проекту міжрегіонального співробітництва. На цьому етапі здійснюється аналіз можливостей співпраці, вибір сфер діяльності, найбільш підготовлених до співпраці, їх оцінка, а також відбір пріоритетних організаційних форм співробітництва. В результаті даного етапу розробляється проект міжрегіонального співробітництва.

4-й етап — організація інституційних структур, регулюючих міжрегіональне співробітництво у вибраних сферах. В результаті розробляється концепція і стратегія розвитку міжрегіонального співробітництва. Для цілеспрямованого і системного розвитку міжрегіонального співробітництва, а також додання динамізму торговельно-економічним, науково-технічним і культурним відносинам розробляється спільна програма розвитку міжрегіонального співробітництва.

5-й етап — реалізація програми і підведення результатів міжрегіонального співробітництва. Програмою передбачається вирішення загальних питань міжрегіонального співробітництва, а також реалізація сумісних заходів і проектів в різних сферах міжрегіонального співробітництва.

Розробка моделі міжрегіонального співробітництва здійснюється виходячи із специфіки даного регіонального господарства. Запропонована модель дозволить мінімізувати нескоординованість діяльності регіонів і створити базу для подальшого моделювання міжрегіонального співробітництва.

Міжрегіональне співробітництво вимагає постійного моніторингу його основних компонентів: складу, структури, базових властивостей і потенціалу розвитку. Сучасні теоретичні розробки за визначенням стану міжрегіонального співробітництва припускають систематизоване дослідження ситуації, включаючи всі види оцінки.

Висновки. Отже, існуючі системні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів вимагають розробки спеціальної методики оцінки проектів і програм міжрегіонального співробітництва, що дозволить використовувати сучасні механізми і прин-

ципи територіально-господарського управління і взаємодії.

Л і т е р а т у р а

1. Колодина А.Е. Роль государства в регулировании межрегиональной интеграции / А.Е.Колодина // Известия ИГЭА. – № 2 (35). – С. 62 – 68.
2. Гатауллина Д.Р. Сотрудничество как экономическая категория / Д.Р.Гатауллина // Проблемы современной экономики. – 2010. – № 4 (36). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=3430>.
3. Алешин А.В. Развитие партнерских отношений в системе региональной экономики: использование концепции жизненного цикла / А.В.Алешин // Региональная экономика и управление: электронный научный журнал. – 2013. – №1 (33). – Режим доступа к журн.: <http://region.mcnp.ru>.

References

1. Kolodina A.E. Rol' gosudarstva v regulirovanii mezhhregional'noj integracii / A.E.Kolodina // Izvestija IGJeA. – № 2 (35). – S. 62 – 68.
2. Gataullina D.R. Sotrudnichestvo kak jekonomicheskaja kategorija / D.R.Gataullina // Problemy sovremennoj jekonomiki. – 2010. – № 4 (36). – [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=3430>.
3. Aleshin A.V. Razvitie partnerskih otnoshenij v sisteme regional'noj jekonomiki: ispol'zovanie koncepcii zhiznennogo cikla / A.V.Aleshin // Regional'naja jekonomika i upravlenie: jelektronnyj nauchnyj zhurnal. – 2013. – №1 (33). – Rezhim dostupa k zhurn.: <http://region.mcnp.ru>.

Татарченко Е.Н. Формирование модели развития межрегионального сотрудничества.

В статье межрегиональное сотрудничество рассматривается как одно из приоритетных направлений регионального развития. Исследована сущность процесса межрегионального сотрудничества. Особое внимание уделено стадиям и этапам построения и развития межрегиональных отношений, составляющим в совокупности жизненного цикла взаимодействия. Для совершенствования партнерства регионов предложена модель последовательного и поэтапного развития межрегионального сотрудничества. В основе предложенной модели - стадии жизненного цикла межрегионального сотрудничества. Как основные этапы развития межрегионального сотрудничества определены: оценка потребностей конкретного региона, сбор необходимой информации о регионах - потенциальных партнерах, создание проекта межрегионального сотрудничества, организация институциональных структур, регулирующих межрегиональное сотрудничество в выбранных сферах, реализация программы и подведение результатов межрегионального сотрудничества. Предложенная модель направлена на минимизацию нескоординированности деятельности регионов и создание базы для последующего моделирования межрегионального сотрудничества. Определено, что разработка модели межрегионального сотрудничества осуществляется исходя из специфики данного регионального хозяйства.

Ключевые слова: межрегиональное сотрудничество, регион, модель, этапы, развитие, система, региональная политика.

Tatarchenko E.N. The formation of inter-regional collaboration development model.

In the article the inter-regional collaboration is examined as one of prior directions of regional development. The essence of inter-regional collaboration process is researched. The special attention is prayed to the stages and phases of construction and development of inter-regional relations, which are the components of an aggregate life cycle of co-operation. For the perfection of partnership of regions is offered a model of consistent development of inter-regional collaboration. In the basis of the offered model are the stages of life cycle of inter-regional collaboration. As the basic stages of inter-regional collaboration development were defined: the estimation of necessities of a specific region, the collection of necessary information about potential region-partners, the creation of inter-regional collaboration project, the organization of institutional structures, that regulate the inter-regional collaboration in the chosen spheres, the realization of the program and acquisition of inter-regional collaboration results. The offered

model is directed at minimization of uncoordinated activities of regions and creation of the base for the subsequent simulation of inter-regional collaboration. The necessity of development of integral system of control and co-ordination of collaboration of all of process subjects of inter-regional collaboration is grounded. It is defined that development of the inter-regional collaboration model is carried out on the basis of the specificity of this regional economy.

Keywords: *inter-regional collaboration, region, model, stages, development, system, regional policy.*

Татарченко Олена Миколаївна – асистент кафедри економіки підприємства і прикладної статистики Інституту хімічних технологій Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля (Україна, м. Луганськ).

Рецензент – Третьяк В.В., доктор економічних наук, професор, кафедри міжнародної економіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Луганськ, Україна.

Стаття подана 03.12.2013